

ПРОЄКТНИЙ МЕТОД ЯК ОДИН ІЗ КОМУНІКАТИВНИХ ПІДХОДІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

PROJECT METHOD AS COMMUNICATIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Стаття присвячена одній з актуальних проблем – методу проєктів та його поєднання з комунікативною методикою як засобу активізації пізнавальної діяльності студентів. В епоху диджиталізації світу й зникнення кордонів опанування іноземними мовами стає необхідною умовою конкурентоспроможності студента-випускника вищого навчального закладу. Процес опанування іноземної мови можливо зробити ефективнішим завдяки використанню інноваційних методичних технологій навчання, до яких належить метод проєктів.

У статті було дано визначення та розглянуто основні методи, які використовуються в мовних школах для вивчення іноземної мови, а також розглянуті особливості комунікативного підходу й проєктної технології. Проаналізовано праці вітчизняних і зарубіжних науковців щодо використання комунікативного й проєктного методу навчання на практиці.

Також було проведено аналіз виникнення проєктного методу та його особливостей як засобу для розвитку комунікативних навичок і підвищення мотивації студентів до навчання у вищих навчальних закладах.

У статті обґрунтовано застосування проєктної методики для розвитку творчих і комунікативних здібностей студента, поглиблення знань із предмета, формування навичок командної роботи. Автори наголошують, що впровадження проєктного навчання поліпшує комунікативні здібності студентів, покращує рівень їхнього практичного опанування іноземною мовою та підвищує мотиваційний потенціал.

Стверджується, що метод проєктів має прямий вплив і допомагає на практиці забезпечити міжпредметні зв'язки. Мало того, студенти усвідомлюють, що іноземна мова необхідна для сучасного розвитку техніки, науки, економіки й міжнародних зв'язків.

Впровадження проєктних технологій у процес навчання дозволить випускникам вищих навчальних закладів не тільки придбати нові знання, покращити комунікативні компетенції та навички розв'язання практичних задач, а й розвинути самостійність і самоосвіту, що є вирішальним у конкурентоспроможності сучасного випускника.

Ключові слова: комунікативний підхід, проєктний метод, методи навчання іноземних

мов, лінгвосоціокультурний метод, інтенсивний метод, мовні школи.

The main attention is focused on the project method and its correlating with communicative method as a means for activating students' cognitive activity. In the era of world digitization and blurring the boundaries foreign language mastering is an indispensable condition for graduates' future competitiveness of the higher educational institution. The foreign language learning process could be more effective with the use of innovative methodological learning technologies including the project method.

The article considers the definition of the main methods used in language schools for learning foreign languages, as well as features of the communicative and project methods. The scientists' works are analysed in order to clarify the use of communicative and project-based teaching in practice.

The origin of the project method and its features are considered as a means to develop communication skills and increase students' motivation in higher education.

The article proves the idea that the project method is aimed at developing the creative and communicative abilities and skills, extending their knowledge, forming team skills. The author highlights that project training improves communication skills, foreign language practical knowledge and students' motivation potential as well.

The method of projects has a direct impact and helps in practice to provide interdisciplinary connections. Moreover, students realize that a foreign language is necessary for the modern development of technology, science, economics and international relations.

Implementation of project teaching method in the learning process enables graduates not only to acquire new knowledge, competences and practical skills, to solve practical applications but also to develop independence and self-educational abilities, which is crucial in the competitiveness of modern graduates.

Key words: communicative method, project method, methods of teaching foreign languages, linguo-sociocultural method, intensive method, language schools.

УДК 378.14:811.111

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-2.3>

Волкова С.Г.,

старший викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Мелешко І.В.,

старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Сьогодні ставить перед викладачем нові виклики й формує нові завдання. З кінця 20 століття всі сфери нашого життя зазнають сильного впливу інформаційних технологій, і освіта не є винятком із правила. Застосування інноваційних технологій у викладанні іноземної мови стає нагальною необхідністю та вимогою часу через карантин і введення дистанційних форм навчання, оскільки освітня сфера повинна також відповідати новим реаліям і використовувати не тільки досвід і напрацювання минулих століть, а й впроваджувати нові технології та методи навчання. В Україні

відбувається поступова диджиталізація освітнього простору та його розширення завдяки співпраці з іноземними вишами у сфері навчальної та наукової діяльності. Завдяки поширенню інтернет-технологій кордони стають прозорими й проникними для нового досвіду у сфері навчальних технологій і методик, що своєю чергою приводить до активізації інтересу до вивчення саме іноземних мов, оскільки не завжди актуальна інформація має переклад. Усе нагальнішим постає питання інтенсивного й оптимально швидкого опанування іноземної мови для студентів вищих навчальних закладів.

Використання нових технологій та їх поєднання з прогресивними, передовими методиками приводить до змін не тільки в процесі вивчення мови, а й у змісті й організації матеріалу для вивчення. Нині викладач виступає не тільки як ретранслятор знань, а найбільше як організатор студентського навчання. Для цього потрібно не тільки бути фахівцем в іноземній мові, але й уміти підібрати той чи інший метод згідно зі знаннями й потребами тих чи інших студентських груп.

Під час вибору того чи іншого методу чи методики викладач повинен врахувати не тільки відповідність і необхідність вживання певних методів, а й стати психологом і помічником у навчальному процесі, що буде спонукати здобувачів освіти до самостійного навчання та практичного застосування іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених в методистів досліджували й досліджують комунікативний метод навчання (Л.С. Виготський, І.О. Зимня, І.Л. Бім, Н.І. Гез, С.Ф. Шатілов та інші) [3; 5; 2; 4; 14]. Вони й багато інших сформували й розвинули основні положення та методологічну основу такого навчання.

Щодо проєктного методу навчання, багато науковців вважають його передовим і досліджують його зв'язок із комунікативністю (О.М. Пехота, Н.Ю. Пахомова й інші) [12; 10]. Науковці стверджують, що метод проєктів, який реалізує комунікативний підхід до навчання іноземної мови в освіті, робить навчання продуктивним. Проєктна робота є одним із найуспішніших способів проведення занять, що дає гарантований результат. Але методика використання проєктного методу навчання залишається не досить використовуваною у вищих навчальних закладах.

Мета статті – проаналізувати наявні підходи до навчання в мовних школах, визначити особливості комунікативного підходу й проєктного методу та їх взаємозв'язок як засобу навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній методиці можливо виділити такі найпопулярніші підходи до викладання, котрі використовуються в мовних школах світу: лінгвосоціокультурний, інтенсивний, «прямий» (direct) і комунікативний підходи.

Щодо першого методу, він поєднує вивчення мови з вивченням іноземної культури; на занятті приділяється увага традиціям і звичаям країни, мова котрої вивчається. Але разом із тим іде розширення світогляду студентів.

Наступний – інтенсивний – метод призначений для людей, котрим потрібно опанувати конкретними навичками й словниковим запасом для певної мети. Для цього застосовуються певні кліше в мовленні, додаючи розмовні фрази в діалоги. Такий метод більш притаманний для використання

в професійній сфері, наприклад, для проведення презентацій та у діловому листуванні.

«Прямий» метод відомий як метод Берліца. Такий метод широко використовується з 1878 року, серед принципів такого методу є те, що мета – це навчити говорити, а потім вже читати й писати, граматику й слова вчать тільки в розмові; викладачам виступають тільки носії мови, а також відсутній переклад на рідну мову студента. Усе це дозволяє створити власне розуміння того чи іншого слова та його еквівалента в рідній мові.

Щодо комунікативного підходу, то він поєднує свідоме й несвідоме у вивченні іноземної мови, а саме вивчення правил та їх оперування проходить разом з опануванням їхньою комунікативно-мовленнєвою функцією [7, с. 39]. За Ю.І. Пассовим, комунікативний метод зосереджений на організації процесу навчання, що імітує процес реального спілкування через використання законів мовленнєвого спілкування [9]. С.Ю. Ніколаєва окреслює комунікативний підхід, зазначаючи, що навчання мови має діяльнісний характер: постановку й розв'язання конкретних навчальних завдань, пропонуючи й різні засоби реалізації такого підходу, а саме: рольові ігри, проблемні ситуації, вільне спілкування [8, с. 42].

Мало того, комунікативним підходом керуються як сучасні британські й американські мовні школи, так і українські. Основним завданням методу є навчити студента продукувати або говорити й легко сприймати усне мовлення. Виходячи з важливості застосування комунікативного методу на заняттях з іноземних мов, головною метою навчання є навчання не системі мови, а застосування мови в реальному спілкуванні. Основним засобом навчання є моделювання ситуацій задля реального спілкування.

За таким підходом вивчення граматики й структурних особливостей мови переважно інтуїтивне. Крім того, лексичні одиниці вивчаються в контексті без перекладу й вивчаються під час їхнього застосування.

Щодо проєктного навчання, така методика була вперше представлена в США в середині двадцятого століття під час навчання студентів медичних спеціальностей [16, с. 8].

Саме поняття проєктного навчання було вперше сформоване А. Морганом у статті «Теоретичні аспекти проєктно-орієнтованого навчання у вищій освіті» в 1975 році. А. Морган пояснює проєктне навчання як діяльність, що допомагає залучити студентів до розв'язання реальних проблем.

Згідно з А. Морганом, можливо розрізнити три основні моделі:

- проєкт – вправа, мета якої – застосування отриманих знань у рамках дослідження або проєкту;
- проєкт – компонент, коли студент застосовує знання для розв'язання реального завдання, що має на меті не тільки зазубрювання знань;

– проєкт – завдання, коли підбір навчального матеріалу керується саме проєктною метою, а не завданнями навчання [16, с. 8].

Щодо визначення проєктного методу, то є різні трактування:

– це сукупність певних дій, документів, попередніх тестів; задум для створення реального об'єкта, предмета, створення різного роду творчих, теоретичних продуктів [13, с. 11];

– це система навчання, в якій знання та уміння учні здобувають у процесі планування та виконання практичних завдань-проєктів, що постійно ускладнюються [11, с. 304].

Загалом проєктний метод тісно пов'язаний із комунікативно орієнтованим підходом до вивчення іноземних мов, оскільки основним завданням комунікативного підходу є набуття студентами комунікативної компетенції. А.Н. Баранов зазначає, що комунікативна компетентність – це «здатність здійснювати мовну діяльність, реалізуючи комунікативне мовне поведіння, базуючись на фонологічних, лексико-граматичних, соціолінгвістичних і країнознавчих знаннях і навичках і за допомогою умінь, зв'язаних із дискурсивною, ілюктивною та стратегічною компетенцією, відповідно до різних задач і ситуацій спілкування» [1 с. 186].

Саме в проєктній роботі ми можемо виявити й використати принципи комунікативного підходу, а саме визначити практичну комунікативну спрямованість і підсилити мотивацію студентів, що реалізується через позитивне сприйняття інформації та викликає формування позитивного ставлення до вивчення мови в студентів, оскільки змушує студентів розв'язувати задачі на різних етапах проєкту використання мови. Студенти можуть також використовувати мову для пошуку спільного рішення в групах з обговоренням іноземною мовою, що допомагає подолати мовний бар'єр, оскільки вони будуть спілкуватись між собою в групах, а також використання «широкого спектра проблемних, дослідницьких і пошукових способів чітко орієнтованих, з одного боку, на реальний практичний результат, а з іншого, – на розробку проблеми цілісно з урахуванням різних факторів та умов її розв'язання та реалізації результатів» [15, с. 11].

У процесі проєкту мова стає робочим інструментом, що допомагає реалізувати комунікативний підхід на практиці. У ході проєкту студенти поглиблюють знання з мови, оскільки для розв'язання задач вони самостійно шукають інформацію та проводять дослідну роботу. Останній етап є відтворенням всіх набутих знань і вмінь, що під час представлення результатів перетворюється в демонстрацію набутих вмінь і навичок, що є додатковою мовною практикою з подальшою дискусією в групі. Такий вид діяльності забезпечує студентам комунікативну практику, розвиває нави-

чки командної роботи, творчі здібності, а також дає можливість реалізувати на всіх етапах проєкту комунікативні навички.

Проаналізувавши використання методу проєктів під час вивчення іноземної мови, ми можемо стверджувати, що цей метод може використовуватись у рамках розвитку комунікативного методу навчання іноземної мови в студентів вищих навчальних закладів, оскільки виконання такої діяльності спрямоване на розв'язання комунікативних задач і стимулює мотивацію до використання іноземної мови під час виконання всіх етапів проєкту, а також такий вид діяльності стимулює студентів відстоювати свою думку й спілкуватися іноземною мовою.

Висновки. Отже, проєктний метод містить в собі основний принцип комунікативності й мовної спрямованості навчальної діяльності студентів, що дозволяє покращити рівень знань студентів з іноземної мови. Використання проєктних технологій забезпечує творчу самореалізацію студентів, сприяє підсиленню мотивації до вивчення мови, допомагає комунікувати, використовуючи мову, для розв'язання питань і проблем із професійної діяльності в майбутньому.

Метод проєктів як один із методів для реалізації принципів комунікативного навчання може бути ефективно використаний на різних етапах навчання, але в поєднанні з іншими методами дозволяє покращити навчання іноземної мови студентів. Однак він не заміняє всі інші методи навчання, а радше доповнює та допомагає в реалізації комунікативної методики навчання. Його поєднання з іншими методиками навчання потребує подальшого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику : учебное пособие. Москва : Эдиториал УРСС, 2001. 360 с.
2. Бим И.Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника. Москва : Русский язык, 1977. 288 с.
3. Выготский Л.С. Психология развития человека. Москва : Эксмо, 2005. 1136 с.
4. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Н.И. Гез, М.В. Ляховицкий, А.А. Миролюбов и др. Москва : Высш. школа, 1982. 373 с.
5. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. Москва : Просвещение, 2001. 248 с.
6. Леонтьев А.А. Психология общения. Москва : Смысл, 2004. 456 с.
7. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. Вид. 2-е, випр. і перероб. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
8. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці) : навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2008. 285 с.

9. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычной речи. Москва : Просвещение, 2004. 324 с.

10. Пахомова Н.Ю. Метод учебного проекта в образовательном учреждении : пособие для учителей и студентов педагогических вузов. Изд. 3-е, испр. и доп. Москва : АРКТИ, 2005. 112 с.

11. Педагогика : Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. Минск : Современное Слово, 2005. 720 с.

12. Освітні технології : Навчально-методичний посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. Київ : А. С. К., 2004. 256 с.

13. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2000. № 2–3. С. 10–15.

14. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе : Учебное пособие для студентов педагогических институтов. Изд 2-е, дораб. Москва : Просвещение, 1986. 223 с.

15. Fried-Booth D.L. Project Work. Oxford University Press, 1990. P. 13.

16. Morgan A. Theoretical aspects of project-based learning in higher education. *British Journal of Educational Technology*. 1983. Vol. 14. № 1. January. P. 66–78.